

עולם עתיק מופלא

סיפורי הבריאה במחשבת המקרא

ד"ר לאה מזור

שיעור 1: בריאת השמים והארץ וכל צבאם

השתאות

בריאה

בראשית א, 1 - ב, 4

"בראשית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ... וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת... וְאֶת... וְאֶת... וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בְּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָא אֹתָם... אֲשֶׁר-בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת. אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם"

מסגרת

בראשית א, 1

"בראשית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ"

בראשית ב, 4

"אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם"

תיחום אידאולוגי

בחלוקה לפרקים (תפיסה נוצרית) מופרד הרצף בין מעשה היום השישי ליום השביעי.
בחלוקה לפרשות (תפיסה יהודית) היום השביעי ממשיך את ששת הימים שלפניו.

מבנה שביעוני על שום מה?

היום השביעי - זמן מבורך ומקודש

בראשית ב, 1-3

"וַיְכַל הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל-צָבָאָם.
וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה
וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.
וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ
כי בו **שָׁבַת** מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת"

ההנמקה לשבת בעשרת הדברות בספר שמות

שמות, כ 1-7

"זָכוֹר אֶת-יוֹם הַשְּׁבֹת לְקַדְּשׁוֹ. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלַאכְתֶּךָ. וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ לֹא-תַעֲשֶׂה כָל-מְלַאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וְאִמְתֶּךָ וּבַהֲמֹתֶיךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ.
כי שֵׁשֶׁת-יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ אֶת-הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם
וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
עַל-כֵּן בָּרַךְ יְהוָה אֶת-יוֹם הַשְּׁבֹת וַיְקַדְּשֶׁהוּ."

בריאה היררכית: היסודות וסדר מעלת הנבראים

בראשית א, 2

היסודות הקמאיים

"וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבָהוּ וְחָשֶׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל-פְּנֵי הַמַּיִם"

בריאה מהיסודות באמצעות מאמר

בראשית א, 11-12

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תְּדַשָּׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע עֵץ פְּרִי עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינּוֹ אֲשֶׁר זָרְעוּ-בוֹ עַל-
הָאָרֶץ..."
"וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה-פְּרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ-בוֹ לְמִינֵהוּ"

בראשית א, 20-21

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יַעֲוֹף עַל-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם... אֲשֶׁר
שְׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם"

בריאה מהיסודות באמצעות מאמר ועשיה

בראשית א, 24-25

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וְרֶמֶשׂ וְחַיֵּת-אָרֶץ לְמִינָהּ..."
"וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת-הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֶת כָּל-רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ"

בריאה באמצעות מאמר ועשיה ללא הסתייעות ביסודות

בראשית א

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְיִהְיֶה מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם.."
"וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-הַרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לַרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לַרְקִיעַ"

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם..."
"וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים אֶת-הַמְּאֹר הַגָּדֹל לְמַשְׁלַת הַיּוֹם וְאֶת-הַמְּאֹר הַקָּטָן
לְמַשְׁלַת הַלַּיְלָה וְאֶת הַכּוֹכָבִים"

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ..."

שיעור 2: האשה ובריאת העולם

בראשית ב, 18-22

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לֹא-טוֹב הָיְתָה הָאָדָם לְבַדּוֹ אֶעֱשֶׂה-לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ...
וַיִּצַר יְהוָה אֱלֹהִים מִן-הָאָדָמָה כָּל-חַיַּת הַשָּׂדֶה וְאֵת כָּל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וַיָּבֵא אֶל-הָאָדָם...
וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל-הַבְּהֵמָה וְלְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְל חַיַּת הַשָּׂדֶה וְלָאָדָם לֹא-מָצָא עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ...
וַיְבֹרַךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הַצֵּלַע אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבָאָהּ אֶל-הָאָדָם..."

בראשית ג, 17

אֶל-הָאִשָּׁה אָמַר... וְאֶל-אִישָׁהּ תִּשְׁוֹקֶתָּ וְהוּא יִמְשָׁל-בָּךְ

בראשית א, 27-28

"וַיְבָרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם בְּצַלְמוֹ
בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ
זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם.
וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים
וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים
פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וּכְבַשְׁתֶּהּ
וַיְרַדּוּ בַדְּגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם
וּבְכָל-חַיַּת הָרֶמֶשֶׂת עַל-הָאָרֶץ"

בראשית א, 29-30

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
הִנֵּה נֹתְתִי לָכֶם אֶת-כָּל-עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ
וְאֶת-כָּל-הָעֵץ אֲשֶׁר-בוֹ פְּרִי-עֵץ זֶרַע זֶרַע לָכֶם יְהִי לְאֹכְלָהּ.
וְלִכְל-חַיַּת הָאָרֶץ וְלִכְל-עוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְל רֹמֵשׂ עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בוֹ נִפְּשׂ חַיָּה
אֶת-כָּל-יֶרֶק עֵשֶׂב לְאֹכְלָהּ וַיְהִי-כֵן"

בראשית ה, 1-2

"זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם
בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם
בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ.
זָכַר וַיִּנְקְבֶה בְרָאִים
וַיִּבְרָךְ אֹתָם
וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמֵם אָדָם בְּיוֹם הַבְּרָאִים"

האל בורא בדמותו זכר ונקבה
האדם מוליד בדמותו כצלמו בנים ובנות

האל מעניק שם לאדם שברא: "וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמֵם אָדָם"
האדם מעניק שם לבן שהוליד: "וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שֵׁת"

בראשית ה, 3-30

"וַיְחִי אָדָם... שָׁנָה וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתָיו כְּצִלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שֵׁת... וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת..."
"וַיְחִי שֵׁת... שָׁנָה וַיּוֹלֵד אֶת-אֶנּוֹשׁ... וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.."

"וַיְחִי-לְמֶה... שָׁנָה וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת"

בראשית יא, 10-25

"וַיְחִי-שָׁם... וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת"

"וַיְחִי נְחוֹר... וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת "

אדם - אדמה

בראשית ב, 7

"וַיִּיצֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם עָפָר מִן-הָאֲדָמָה"

בראשית ג, 17-18

"וּלְאָדָם אָמַר... אַרְוֶרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבֹרָךְ בְּעֵצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ...
בְּזַעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבֵף אֶל-הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לָקַחְתָּ כִּי-עָפָר אֶתָּה וְאֶל-עָפָר תָּשׁוּב "

חוה - חיים

בראשית ב, 21-23

"וַיִּפֶּל יְהוָה אֱלֹהִים תְּרִדְמָה עַל-הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אֶחָת מֵאֲלֻעֹתָיו וַיִּסְגֶּר בָּשָׂר תְּחִתָּנָה. וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הַצֶּלַע אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְאֶהָ אֶל-הָאָדָם. וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפֶּעַם עִצָּם מֵעֲצָמֵי וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי"

בראשית ג, 16

"אֶל-הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבֵּה אֲרִבָּה עֲצָבוֹנָךְ וְהִרְנִיךְ בְּעֲצָב תֵּלְדִי בָנִים"

בראשית ג, 20

"וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הוּא הִיְתָה אִם כָּל-חַי"

בראשית ד, 1-2

"וְהָאָדָם יָדַע אֶת-חַוָּה אִשְׁתּוֹ וַתְּהַר וַתֵּלֶד אֶת-קַיִן וַתֹּאמֶר קִנִּיתִי אִישׁ אֶת-יְהוָה. וַתִּסְּף לֵלֶדֶת אֶת-אָחִיו אֶת-הָבֶל"

בראשית ד, 25

"וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת-אִשְׁתּוֹ וַתֵּלֶד בּוֹ וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שֵׁת-לִי אֱלֹהִים זָרַע אַחַר פִּתְחַת הַבַּיִת כִּי הָרְגוּ קַיִן"

בראשית ג, 7

"וְהִנְחֹשׁ הָיָה עָרוֹם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל-הָאִשָּׁה אַף כִּי-אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל-הַנָּחַשׁ מִפְּרִי עֵץ-הַגֵּן נֹאכָל. וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹר-הַגֵּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ פֶּן-תָּמָתוּן. וַיֹּאמֶר הַנָּחַשׁ אֶל-הָאִשָּׁה לֹא-מוֹת תָּמָתוּן. כִּי יָדַע אֱלֹהִים כִּי בַיּוֹם אֲכַלְכֶם מִמֶּנּוּ וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם וְהִיִּיתֶם כְּאֱלֹהִים יָדְעֵי טוֹב וָרָע. וַתֵּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכָל וְכִי תֹאווּ-הוּא לְעֵינַיִם וְנִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׂכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִי וַתֹּאכַל וַתֵּתֶן גַּם-לְאִישָׁהּ עִמָּה וַיֹּאכְלוּ. וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיֵּדְעוּ כִּי עִרְמָם הֵם וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵהָ תֵאנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חִגְרוֹת"

שיעור 3: מנורת הזהב כסמל לעץ החיים של גן העדן

עץ החיים בסיפור גן העדן

בראשית ב, 8-9

"וַיִּטֵּעַ יְהוָה אֱלֹהִים גֶּן-בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם וַיִּשֶׂם שֵׁם אֶת-הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר. וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן-הָאֲדָמָה כָּל-עֵץ נֹחֵמֵד לְמִרְאָה וְטוֹב לְמֵאֲכָל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הָגֶן וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע"

בראשית ג, 22-24

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה פֹּן-יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחַי לְעֹלָם. וַיִּשְׁלַחְהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגֶּן-עֵדֶן לְעַבְדֹת-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׂם. וַיִּגְרֹשׁ אֶת-הָאָדָם וַיִּשְׁכַּן מִקֶּדֶם לְגֶן-עֵדֶן אֶת-הַפָּרְבִּים וְאֵת לֶהֱט הַחֲרֹב הַמַּתְהַפֶּכֶת לְשָׂמוֹר אֶת-דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים"

הצו על עשיית המנורה

שמות כה, 31-40

(הביצוע בשמות לז, 17-24)

"ועשית מנרת, זהב טהור;
מקשה תעשה המנורה,
זרחה וקנה, גביעה כפתריה ופרחיה, ממנה יהיו.
וששה קנים, יצאים מצדיה:
שלשה קני מנרה מצדה האחד,
ושלשה קני מנרה, מצדה השני.
שלשה גבעים משקדים בקנה האחד, כפתור ופרח,
ושלשה גבעים משקדים בקנה האחד, כפתור ופרח;
כו לששת הקנים, היצאים מן-המנרה.

...

בלה מקשה אחת, זהב טהור.
ועשית את-נרתיקה, שבעה;
והעלה, את-נרתיקה, והאיר על-עבר פניה.

...

כפר זהב טהור, יעשה אתה
וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בקר.

קיצור ייחודה של המנורה

החומר: זהב טהור

משקל הזהב: ככר

המבנה: מקשה אחת

ההנחיה לגבי הביצוע: "כמראה אשר הראה יהוה את-משה כו עשה את-המנרה"

מינוח טכני ייחודי: כפתור. מקשה. משוקדים

מבנה המנורה: תוכן ועיצוב ספרותי

סיטוריה דו-צדדית = סיטוריית ראי = סיטוריית השתקפות

שמות כה

ועשית	א	וְעָשִׂיתָ מִנְרֹת
	ב	זָהָב טָהוֹר
	ג	מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְּנוֹרָה
	ד	זָרְכָה וְקִנְיָה, גְּבִיעֵיהָ פְּתֻרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמְּנָה יִהְיוּ
	ה	וְשֵׁשׁ קָנִים יֵצְאוּ מִצְדֵּיהָ
ועשית	ו	שְׁלֹשָׁה קָנֵי מִנְרָה מִצְדָּה הָאֶחָד וְשֹׁלֶשָׁה קָנֵי מִנְרָה מִצְדָּה הַשֵּׁנִי שְׁלֹשָׁה גְּבָעִים מְשֻׁקְדִים בְּקִנְיָה הָאֶחָד פְּתוּר וּפְרָח וְשֹׁלֶשָׁה גְּבָעִים מְשֻׁקְדִים בְּקִנְיָה הָאֶחָד פְּתוּר וּפְרָח
	ז	כֹּן לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֵּצְאוּ מִן-הַמְּנֹרָה
	ח	וּבַמְּנֹרָה אַרְבָּעָה גְּבָעִים מְשֻׁקְדִים פְּתֻרֶיהָ, וּפְרָחֶיהָ וְכַפֹּתוֹר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמְּנָה וְכַפֹּתוֹר תַּחַת שְׁנֵי הַקָּנִים מִמְּנָה וְכַפֹּתוֹר, תַּחַת-שְׁנֵי הַקָּנִים מִמְּנָה
	ט	לְשֵׁשֶׁת הַקָּנִים הַיֵּצְאוּ מִן-הַמְּנֹרָה
	י	כְּפֻתְרֵיהֶם וְקִנְיָתָם מִמְּנָה יִהְיוּ
	יא	כָּלֵה מִקְשָׁה אַחַת
	יב	זָהָב טָהוֹר
	יג	וְעָשִׂיתָ אֶת-נִרְתְּיָהּ שְׁבָעָה

התאמה בגודל, בצורה ובטיקום היחסי בין חלקים שנמצאים משני צדדיו של קו הפרדה

המנורה ועץ השקד

ירמיה א, 11-12

"וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מָה-אַתָּה רֹאֶה יְרֵמְיָהוּ וְאָמַר מִקֵּל שְׁקָד אֲנִי רֹאֶה.
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֹאוֹת
כִּי-שְׁקָד אֲנִי עַל-דְּבָרֵי לַעֲשׂוֹתוֹ"

בראשית כח, 17-19

"וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה-נִּזְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם. וַיִּשְׁכַּם יַעֲקֹב
בְּבֹקֶר וַיִּקַּח אֶת-הָאֶבֶן אֲשֶׁר-שָׁם מִרְאֲשֵׁתָיו וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מַצְבֵּה וַיִּצַק שָׁמֶן עַל-רֹאשָׁהּ. וַיִּקְרָא אֶת-
שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית-אֵל וְאוּלָם לִוְז שֵׁם-הָעִיר לְרֹאשְׁנָה"

המנורה כעץ של אור

"וְהַעֲלֵה, אֶת-נֵרְתֶיהָ, וְהָאִיר **עַל-עֵבֶר** פְּנִיָה" שמות כה, 37
"כִּי-עֲמֹד מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרָה נִרְאָה-אוֹר" תהילים לו, 10
"נֵר יְהוָה נִשְׁמַת אָדָם" עשלי כ, 27

שיעור 4: מסע נחל הפלאים אל הים

יחזקאל א' 2-3

"בַּחֲמִשָּׁה לַחֲדָשׁ הָיָא הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְגָלוּת הַמֶּלֶךְ יוֹאָכִין. הָיָה הַיָּהוָה דֹּבֵר-יְהוָה אֶל-יְחֶזְקֵאל בֶּן-בוּזִי הַכֹּהֵן בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל-נְהַר-כְּבָר וַתְּהִי עָלָיו שְׁם יְד-יְהוָה"

מסע נחל הפלאים אל ים המלח והבריאה החדשה (מז, 1-12)

חזון העתקה תיורי

הנביא והמדריך השמימי

יחזקאל מז

מסע הנחל מהמקדש אל הים (7-1)
והמים ירדו... (1)
מפגש הנחל עם הים ותוצאותיו (8-12)
וירדו על-הערבה... (8)

הנביא כעד ראיה

כעד התנסות

וכעד שמיעה

מסלול הזרימה הוא המסלול שבו האל עבר פעמיים:
כשעזב את מקדשו וכששב אליו.

המים כשלוחה של המקדש

יחזקאל מז, 3-5

וימד אלף באמה	ויעברני במים מי אפסים
וימד אלף	ויעברני במים מים ברכים
וימד אלף	ויעברני מי מתנים
וימד אלף	נחל אשר לא אוכל לעבר
	כי גאו המים מי שחו
	נחל אשר לא יעבר

הנחל בנושא הסדר האלוהי

מפגש שני גופי מים: מתוקים ומלוחים

בריאה חדשה

יחזקאל מז, 9-10

והיה כל-נפש חיה אשר-ישרץ אל כל-אשר יבוא שם נחלים יחיה והיה הדגה רבה מאד... למינה תהיה דגתם

בראשית א, 20-21

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה... וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הַתַּיִנִּים הַגְּדֹלִים וְאֶת כָּל-נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֶשֶׂת אֲשֶׁר שָׂרָצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם"

יחזקאל מז, 12

"וְעַל-הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל-שְׂפָתוֹ מִזָּה וּמִזָּה כָּל-עֵץ-מֵאֵכֶל לֹא-יָבוֹל עָלָהוּ וְלֹא-יָתֵם פִּרְיוֹ לְחַדְשָׁיו יִבְכַר"

בראשית ב, 9

"וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן-הָאֲדָמָה כָּל-עֵץ נֹחֵמֵד לְמִרְאֵה וְטוֹב לְמֵאֵכֶל וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹר"

שיעור 5: שיר-השירים לבריאת העולם

תהילים קד - בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה

מעגל השבח האינסופי

תהילים קד, 1

"בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה"

תהילים קד, 35

"יִתְמוּ חַטָּאִים מִן־הָאָרֶץ וְרָשָׁעִים עוֹד אֵינָם
בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה הַלְלוּ־יָהּ"

המנון: זימון עצמי, התלהבות, בינוני, לבוש-תכונות, ישות אור,
תופעות אטמוספריות

תהילים קד, 2-4

"יְהוָה אֱלֹהֵי גְדֹלַת מְאֹד
הוֹד וְהַדָּר לְבָשֶׁת
עֹטֶה־אֹר כְּשֶׁלֶמָה
נוֹטֶה שָׁמַיִם כִּיְרִיעָה.
הַמְקַרֶה בְּמַיִם עֲלִיּוֹתָיו
הַשֶּׁם־עֲבִים רְכוּבוֹ
הַמְהַלֵּה עַל־כַּנְפֵי־רוּחַ
עֹשֶׂה מְלֶאכֶיו רוּחוֹת
מְשַׁרְתָּיו אֵשׁ לֵהֵט"

יציבות וריסון המים

תהילים קד, 5-9

"יִסַּד-אָרֶץ עַל-מְכוּנֶיהָ בַּל-תִּמוּט עוֹלָם וָעֶד.
תְּהוֹם כָּלבוּשׁ כִּסִּיתוּ עַל-הָרִים יַעֲמְדוּ מַיִם.
מִן-גַּעְרָתָהּ יִנוּסוּן מִן-קוֹל רַעְמָה יִחַפְּזוּן.
יַעֲלוּ הָרִים יִרְדוּ בְקַעוֹת אֶל-מְקוֹם זֶה יִסְדָּתָהּ לָהֶם.
גְּבוּל-שְׂמֵתָהּ **בַּל-יַעֲבֹרוּן בַּל-יִשְׁבוּן** לְכִסּוֹת הָאָרֶץ."

מי חיים, תזונת הבהמה והאדם

תהילים קד, 10-16

"הַמְשַׁלַּח מַעֲיָנִים בְּנַחְלִים בֵּין הָרִים יִהְלִכוּן.
יִשְׁקוּ כָּל-חַיֵּתוֹ שְׂדֵי יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צָמְאִים.
עֲלִיָּהֶם עוֹף-הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוּן מִבֵּין עַפְּאִים יִתְנוּ-קוֹל.
מִשְׁקָה הָרִים מַעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֵׂיהָ תִשְׁבַּע הָאָרֶץ.
מִצְמִיחַ חֲצִיר לְבַהֲמָה וְעֵשֶׂב לְעַבְדַּת הָאָדָם
לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן-הָאָרֶץ.
וַיִּזוּ יִשְׂמַח לִבֵּב-אֲנוּשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׁמֹן
וּלְחֶם לִבֵּב-אֲנוּשׁ יִסְעֵד."

פולמוס עם סיפור גן העדן: העמל

בראשית ג, 17-19

"וּלְאָדָם אָמַר כִּי-שָׂמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ וַתֹּאכַל מִן-הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ אַרְוֶרָה
הָאֲדָמָה בְּעֵצָבֹרָה בְּעֵצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְקוֹץ וְדַרְדַּר תִּצְמַיֵּחַ לָהּ וְאָכַלְתָּ אֶת-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה.
בְּזַעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבְבָה אֶל-הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לָקַחְתָּ כִּי-עָפָר אֶתָּה וְאֶל-עָפָר תָּשׁוּב."

פולמוס עם בראשית א: מילוי הארץ, שלטון על בע"ח

בראשית א, 24-28

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ וַיְרִדוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ עַל-הָאָרֶץ. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ וּכְבֹּשְׁהָ וַיְרִדוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל-חַיָּה הָרֶמֶשֶׁת עַל-הָאָרֶץ."

מחזור הזמנים

תהילים קד, 19-23

"עֲשֵׂה יְרֵחַ לְמוֹעֲדִים שְׁמֵשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ.
תְּשֵׁת-חֹשֶׁף וַיְהִי לַיְלָה בּוֹ-תִרְמֹשׂ כָּל-חַיְתוֹ-יַעַר.
הַכְּפִירִים שְׁאֵגִים לְטָרֹף וּלְבִקֵּשׁ מֵאֵל אֲכָלִים.
תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאֲסֹפוּן וְאֵל-מְעוֹנָתָם יִרְבְּצוּן.
יֵצֵא אָדָם לְפַעֲלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ עַד־עֶרֶב."

קריאת התפילות

תהילים קד, 24

"מֵה-רְבוּ מַעֲשֵׂיהָ יְהוָה בְּלִמָּוֶת בְּחַכְמָה עָשִׂיתָ מְלֵאָה הָאָרֶץ קִנְיָנָה"

הים, יצוריו והלויתן

תהילים קד, 25-26

"זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחֹב יָדָיִם
שָׁם-רִמְשׁ וְאִין מְסַפֵּר
חַיּוֹת קִטְנוֹת עִם-גְּדֵלוֹת.
שָׁם אֲנִיּוֹת יִהְלְכוּן
לוֹיְטָן זֶה-יִצְרֹת לְשַׁחֵק-בוֹ."

תזונה

תהילים קד, 27

"בְּלִמָּוֶת אֱלֹהִים יִשְׁבְּרוּן לַחַת אֲכָלִים בְּעֵתוֹ
תִּתֵּן לָהֶם יִלְקִטוּן תִּפְתַּח יָדָהּ יִשְׁבְּעוּן טוֹב."

חיים ומוות: פולמוס עם סיפור גן העדן

תהילים קד, 29-30

"תִּסְקֶף רוּחַם יִגְוְעוּן וְאֵל-עֲפָרִים יִשׁוּבוּן.
תִּשְׁלַח רוּחַךְ יִבְרְאוּן וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה."

בראשית ג, 19

"בְּזַעַת אֶפְיָה תֹאכַל לֶחֶם עַד שׁוֹבָה אֶל-הָאֲדָמָה כִּי מִמֶּנָּה לְקַחְתָּ כִּי-עֹפָר אַתָּה וְאֶל-עֹפָר תִּשׁוּב"

שבח

תהילים קד, 33-34

"אֲשִׁירָה לַיהוָה בְּחַיֵּי
אֲזַמְרָה לֵאלֹהֵי בְעוֹדֵי.
יַעֲרַב עָלָיו שְׂיִחֵי
אֲנֹכִי אֲשַׁמַּח בֵּיהוָה."